

Motion till riksdagen

1989/90:Sf70

av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:147 Höjda
studiestödsbelopp m.m. som kompensation för vissa
skatteeffekter

Bakgrund

Våren 1988 beslutade riksdagen om nytt studiemedelssystem. Moderata samlingspartiet vidhöll i riksdagsbehandlingen de förslag till ytterligare åtgärder som vi fört fram i studiemedelskommittén. Våra förslags syftade till att ge de studerande ökade möjligheter att ekonomiskt klara sina studier samt avsluta återbetalningen av studieskulden under den yrkesverksamma perioden.

Den 18 april 1990 beslutade riksdagen bl.a. om en höjning av det s.k. fri-beloppet. Vårt förslag var att fribeloppet helt och hållet skulle avskaffas för de heltidsstuderande. Först därigenom skapas förutsättningar för en minskad skuldbörda för många studerande.

Trots de modifieringar som nu beslutats är det uppenbart att studiemedelssystemet inte uppfyller de krav som bör ställas. Allt fler kommer att finna att de efter ett helt yrkesliv fortfarande häftar i skuld till staten för sina studielån. Detta förhållande kommer att inträffa även för personer med goda inkomster och relativt måttlig skuldsättning.

En sådan utveckling är inte acceptabel. Situationen kommer att förvärras när allt fler får klart för sig att högre studier leder till en skuldsättning som man inte kan bli fri från under sitt yrkesverksamma liv. På sikt hämmas därigenom rekryteringen till den högre utbildningen. Många kommer att fråga sig om det är värt att frivilligt påta sig en återbetalning som får formen av en livslång akademikerskatt på fyra procent.

Konsekvenser av skatteuppgörelsen

Den mellan socialdemokraterna och folkpartiet träffade skatteuppgörelsen, som finansieras fullt ut bl.a. genom höjda indirekta skatter, slår hårt mot grupper med inga eller låga inkomster. Bland dem märks de studerande. Bostadskostnaderna ökar kraftigt. För studerande väger kostnaderna för boendet mycket tungt i budgeten. Vi yrkar i vår partimotion 1989/90:Sk59 avslag på alla de föreslagna höjningarna och breddningarna av momsen, begär en frysning av fastighetsskatterna samt förbättrade reseavdrag. Detta innebär bl.a. att den extra inflation under 1991 på ca 3,5 procentenheter som skulle följa av skattepropositionerna i stort sett kan undvikas.

Regeringens förslag syftar till att kompensera de studerande för vissa effekter av skatteuppgörelsen.

CSN:s beräkningar har visat att det vid en skuld på 150 000 kronor kommer att behövas inte bara tiden fram till pensioneringen utan ytterligare sju-tion år för att reglera skulden. Det är enligt vår uppfattning helt oacceptabelt.

Konsekvenserna blir:

- färre sökande till högre studier,
- kraftigt ökade lånekostnader,
- längre återbetalningstid och växande skuld,
- ökning av antalet människor som inte kan slutbetala sina studielån,
- försämrad ekonomi under studietiden,
- ökad risk för social och könsmässig snedrekrytering,
- en ökad rundgång samt
- att främst kvinnor drabbas av dessa effekter.

Såväl centrala studiestödsnämnden (CSN) som konsumentverket har varit mycket kritiska i sina remissyttranden angående skatteutredningarnas förslag i dessa hänseenden.

Kompensation

De i regeringens proposition 1989/90:147 föreslagna förändringarna ändrar inte i grunden de nackdelar som det nuvarande studiemedelssystemet har.

Om socialdemokraterna med stöd av folkpartiet genomför de föreslagna skattehöjningarna måste andra kraftfulla åtgärder vidtas för att inte hela studiemedelssystemet skall bryta samman.

Moderata samlingspartiet kan inte acceptera den finansiering av de sänkta marginalskatterna som socialdemokraterna och folkpartiet föreslår, då effekterna bl. a. blir alltför kännbara för många svaga grupper och regioner.

Vi står fast vid vår uppfattning att även för de studerande är skattetrycket och strukturen i skattesystemet viktiga förutsättningar för att en satsning på högre utbildning skall vara attraktiv.

Utvecklat studiemedelssystem

Moderata samlingspartiet anser att studiemedelssystemet måste förändras om vi i Sverige skall kunna rekrytera tillräckligt många lämpliga personer till högre utbildning och forskning. Vi kan inte acceptera de många negativa sidorna hos det gällande studiemedelssystemet.

Vi förordar en omläggning av systemet för studiefinansiering efter bl. a. följande riktlinjer:

- Det s.k. fribeloppet för heltidsstuderande bör avskaffas.
- En del av studieskulden för studerande med lång studietid skall avskriv-vas.
- Forskarutbildning stimuleras genom en extra avskrivning för den som av-lägger doktorsexamen.
- Nuvarande inkomstbegrepp ändras från sammanräknad inkomst till taxe-rad inkomst för att sökandes verkliga betalningsförmåga skall kunna fast-ställas.

- Studiestöd skall utgå även till de ungdomar som bedriver gymnasiestudier utomlands.
- Effekterna av räntenivån på studielånen skall prövas innan beslut om höjning fattas med anledning av en eventuell omläggning av skattesystemet.

Mot. 1989/90
Sf70

Vi står fast vid uppfattningen att studiemedelssystemet redan nu bör ses över för att komma till rätta med bristerna.

Regeringen bör få i uppdrag att snarast lägga fram förslag om reformering av studiemedelssystemet i den riktning som vi här redovisat.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen med avslag på propositionens förslag hos regeringen begär översyn av studiemedelssystemet i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm den 2 maj 1990

Ann-Cathrine Haglund (m)

Birgitta Rydle (m)

Birger Hagård (m)

Ulf Melin (m)

Hans Dau (m)

Birgit Henriksson (m)

Rune Rydén (m)

Göran Allmér (m)

Elisabeth Fleetwood (m)